

Meerkeuzeopgaven van de Cito-spellingtoets zijn echt niet valide

A.M.T. Bosman & J.L.M. Schraven¹

Multiple-choice items of the Cito-spelling test are really not valid

G *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 53 (6), 247-263
© Garant | ISSN 2211-6273 | juni 2014

SAMENVATTING

In ons eerste artikel over de problemen met de meerkeuzeopgaven van de Cito-spelling toetsen lieten we op empirische wijze zien dat de betrouwbaarheid en validiteit van de M4 onvoldoende zijn en dat gebruik in het onderwijs niet gerechtvaardigd is (J.L.M. Schraven, Bosman & van Eekhout, 2010). In ons tweede artikel (Bosman, J.L.M. Schraven & van Eekhout, 2010), dat een reactie was op de kritiek die de Wijs (2010) had op onze conclusies, bespraken we nogmaals onze bezwaren tegen het toetsen van spellingvaardigheid door middel van meerkeuzeopgaven. De belangrijkste conclusies waren dat meerkeuzeopgaven geen valide meting van het spellingniveau opleveren, geen diagnostische waarden hebben en dat de spellingtoets de didactiek van het spellingonderwijs negatief beïnvloedt. De aanleiding om dit artikel te schrijven is de kritiek van het Cito dat wij onze negatieve conclusies baseren op een kleine, homogene steekproef (goede leerlingen uit groep 4). Overigens lieten we onlangs zien dat precies dezelfde conclusie getrokken kon worden voor de meerkeuzetoets M7 (Bosman & J.L.M. Schraven, 2013). Desondanks is het Cito niet overtuigd. Om die reden hebben we additioneel onderzoek gedaan. Op basis van nieuwe empirische gegevens ($n = 151$) laten we voor de derde keer zien dat een meerkeuzespellingtoets niet valide is om de spelling van leerlingen in het basisonderwijs te meten. De conclusie luidt dus andermaal dat meerkeuzeopgaven geen valide meting van het spellingniveau opleveren en op geen enkele wijze diagnostische informatie kunnen verschaffen en daarom geen didactische waarde hebben.

Kernwoorden: Cito-spellingtoets, validiteit, diagnostiek, didactiek

SUMMARY

In our first article on problems with multiple-choice items of the Cito-spelling test, we showed empirically that the reliability and validity of the Cito-spelling test M4 were insufficient and for use in education unjustified (J.L.M. Schraven, Bosman & van Eekhout, 2010). In our second article (Bosman & J.L.M. Schraven, 2010), a response to the critique on our conclusions of de Wijs (2010), we again showed the problems of testing spelling skills by means of multiple-choice items. The most important conclusions were that multiple-choice items have no valid value for measuring spelling skill, have no diagnostic value, and affect didactics negatively. The reason for this article is the critique of Cito that we based our negative

conclusions on a small, homogeneous sample (good performing students in Grade 2). Note that we recently showed the same results for the M7 test for children in Grade 5 (Bosman & J.L.M. Schraven, 2013). Nevertheless Cito is not convinced. We therefore conducted additional research. Based on new empirical studies ($n = 151$) we show once more that multiple-choice items are invalid for testing spelling knowledge in primary education. The conclusion is again that multiple-choice items cannot provide a valid assessment of spelling skill, do not have diagnostic value, and therefore have no didactical merit.

Keywords: Cito-spelling test, validity, diagnostics, didactics.

OVER DE AUTEURS

Prof. dr. Anna M.T. Bosman is hoogleraar aan de Radboud Universiteit Nijmegen en verbonden aan de opleiding Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde en het Behavioural Science Institute (www.annabosman.eu); *E-mail:* a.bosman@pwo.ru.nl. Drs. José L.M. Schraven is orthopedagoge en methodiekontwikkelaar. Zij is de auteur van “Zo leer je kinderen lezen en spellen” (www.zoleerjekinderenlezenenspielen.nl); *E-mail:* zlkls@planet.nl.

ABOUT THE AUTHORS

Dr. Anna M.T. Bosman is professor at Radboud University Nijmegen in the Netherlands. She is affiliated with the school of Pedagogical and Educational Sciences and the Behavioural Science Institute (www.annabosman.eu); *E-mail:* a.bosman@pwo.ru.nl. José L.M. Schraven, MSc., is child psychologist and developer of educational methods. She is the author of “How to teach children reading and spelling” (www.zoleerjekinderenlezenenspielen.nl); *E-mail:* zlkls@planet.nl.

Inleiding

In haar bijdrage aan de discussie over de Cito-spellingtoets stelde de Wijs (2010) dat onze bezwaren ten aanzien van de betrouwbaarheid en validiteit van het meerkeuzeonderdeel ongegrond waren. Het feit, dat wij onze conclusies destijds baseerden op de empirische gegevens van één klas van 18 leerlingen uit Groep 4, was voor De Wijs voldoende reden om onze bezwaren weg te wuiven. Bovendien, zo werd gesteld, betrof het een homogene groep van goed presterende leerlingen en dan was het te verwachten dat de betrouwbaarheid en validiteit laag waren.

Dat men bij het Cito (en de Cotan) niet begrijpt dat wij een falsificatiestudie hebben verricht is op zijn minst zorgwekkend. Dat ook sinds de publicatie van B. Schraven (2013), waarin hij een theoretisch-methodologische verhandeling geeft over de juistheid van het

door ons uitgevoerde onderzoek, er nog steeds geen reactie van het Cito komt is uitermate teleurstellend. Argumenten (Bosman & J.L.M. Schraven, 2010, 2013; J.L.M. Schraven, Bosman & van Eekhout, 2010) lijken niet het gehoor te vinden waarop we hoopten. Om die reden hebben we besloten om alsnog additioneel empirisch bewijs te leveren voor onze stelling dat meerkeuzeopgaven van de Cito-spellingtoets echt niet valide zijn.

Wat ging er aan vooraf?

In 2010 publiceerden Schraven et al. hun onderzoek, met 18 leerlingen uit Groep 4, over de betrouwbaarheid en validiteit van de M4 Cito-spellingtoets. Aan deze leerlingen werd gevraagd om de toets te maken zoals in de handleiding wordt voorgeschreven. Dit betekent dat de leerlingen eerst Deel 1 maakten, een dictee van 25 woorden, ook wel aangeduid met Startwoorden. Vervolgens deden

alle leerlingen Deel 2, aangeduid met Vervolg 2. Dit deel bestaat uit 25 meerkeuzeopgaven. Hier moeten de leerlingen aangeven welk van de vier vetgedrukte woorden in vier verschillende zinnen fout gespeld is. In Figuur 1 staat een voorbeeld. Een week later kregen alle leerlingen een dictee over de 25 fout gespelde dikgedrukte woorden. Op basis van gedetailleerde vergelijkingen kwamen we tot een aantal belangrijke conclusies.

FIGUUR 1. Voorbeeldopgave Spelling M4 Vervolg

- A. Ben je in de **zomer** op vakantie geweest?
- B. De **caviea** van de buren heet Sammie.
- C. Mijn moeder heeft een **taart** gebakken
- D. Weet jij waarom hij zo **raar** doet?

De eerste was dat de correlatie tussen de scores op het dictee en die van de meerkeuzetoets beneden de maat was, $r = 0.45$. Op de tweede plaats bleek dat de groep leerlingen het dictee gemiddeld genomen beter maakten dan de meerkeuzetoets (het verschil was 6% en significant). Er waren echter grote individuele verschillen; sommige kinderen maakten het dictee beter en andere juist de meerkeuzetoets. Een derde belangrijke constatering was dat er een discrepantie of inconsistentie bleek te bestaan van 25.8% tussen de spelling van de woorden op het dictee en de door de leerlingen aangekruiste woorden in de meerkeuzetoets. In 16.0% van de gevallen deden zij het goed bij het dictee en fout bij de meerkeuzetoets en 9.8% fout bij het dictee en goed bij de meerkeuzetoets. De vierde en belangrijkste conclusie uit deze studie was dat de spelfouten die in de meerkeuzetoets stonden voor een belangrijk deel niet de spelfouten waren die leerlingen maakten. Dat betekent dat we er niet van uit kunnen gaan dat een leerling die het fout gespelde woord, bijvoorbeeld SWAK, niet had aangestreept dit woord ook daadwerkelijk fout spelt op het dictee. Sterker nog, deze spelfout kwam vrijwel niet voor, ondanks dat de meerderheid van de leerlingen het woord gemist had in de meerkeuzeopgave. We gaan hier niet in op de mogelijke redenen voor deze discrepantie. In onze vorige publicaties heb-

ben we daar uitgebreid bij stil gestaan. Onze conclusie luidde dan ook dat de meerkeuzetoets geen valide alternatief is voor een dictee.

Zoals gezegd werd het empirisch bewijs dat we leverden niet aanvaard door het Cito, omdat er slechts 18 leerlingen deel hadden genomen aan het onderzoek. Ook niet nadat eenzelfde studie verricht was bij 23 leerlingen van Groep 7 met dezelfde resultaten en met dezelfde conclusie, namelijk dat het meerkeuzeonderdeel niet valide is (Bosman & J.L.M. Schraven, 2013).

Hoewel wij het argument van de groepsgrootte niet steekhoudend vinden, is ons er alles aan gelegen om het Cito te laten inzien dat de toets inadequaet is en geen onderdeel meer mag vormen van een leerlingvolgssysteem. Als een empirisch bewijs met een grotere groep het Cito wel overtuigt, dan zijn wij graag bereid dat te leveren.

In deze studie worden de spellinggegevens van een groot aantal leerlingen geanalyseerd. We zullen laten zien dat wanneer een onderzoeker slechts naar het gemiddelde kijkt, deze ten onrechte tot de conclusie kan komen dat de toetsen psychometrisch hetzelfde zijn. Aan de hand van gedetailleerde analyses laten we zien, dat het vaststellen van het spellingniveau en het afleiden van specifieke problemen met de spelling op basis van scores op meerkeuzeopgaven niet mogelijk is.

Methode

Aan dit onderzoek nam een groep van 151 leerlingen deel van een basisschool in Hilversum. Het betrof 42 leerlingen uit Groep 4, 47 leerlingen uit Groep 5, 30 leerlingen uit Groep 7, en 32 leerlingen uit Groep 8. Door een miscommunicatie met de leerkracht uit Groep 6 zijn er geen gegevens van deze groep beschikbaar. In januari 2013 namen de groepsleerkrachten van de deelnemende groepen de M-versies van de Cito-spellingstoetsen af. In alle gevallen maakten de leerlingen eerst Deel 1, het dictee, gevolgd door

Deel 2, het meerkeuzeonderdeel van de toets. Een week later kregen alle leerlingen een dictee over de fout gespelde woorden uit het meerkeuzeonderdeel van de toets.

Resultaten

De bevindingen worden in vier delen gepresenteerd. De eerste analyse laat zien of er een discrepantie of inconsistentie is op groepsniveau. Vervolgens wordt naar de inconsistentie op woordniveau gekeken. Anders gezegd, zijn woorden die niet als fout herkend worden op de meerkeuzetoets ook de woorden die problemen opleveren op het dictee. Daarna wordt de belangrijkste vraag beantwoord in welke mate de antwoorden op de meerkeuzetoets overeenkomen met die op het dictee. Dat wil zeggen, is het zo dat een leerling die een spelfout mist op de meerkeuzetoets, dit woord ook fout spelt op het dictee en daarbij dezelfde spelfout produceert die door het Cito in de meerkeuzetoets is aangebracht. En andersom, als een leerling correct de spelfout van een opgave aanstreept, spelt deze leerling dit woord dan ook correct op het dictee. Ten slotte bespreken we de variatie aan spelfouten die op het dictee gemaakt wordt.

(In)consistentie op groepsniveau

In Tabel 1 staat een overzicht van de scores op de meerkeuzeopgaven en van dezelfde woorden in het dictee. Op basis van de scores van de totale groep leerlingen bestond er geen verschil tussen de prestaties op de meerkeuzetoets en het dictee. De totale groep leerlingen behaalde op beide toetsen een score van 80% correct.

Een eerste nuancering wordt aangebracht door de scores per groep te bezien. In het geval van Groep 4 bleek de prestatie op het dictee gunstiger dan op de meerkeuzetoets en dit verschil was ook statistisch significant. Deze bevinding repliceert die van de studie van Schraven et al. (2010). Ook daar bleek bij

leerlingen uit Groep 4 het dictee significant beter gemaakt te zijn dan de meerkeuzetoets (het verschil was daar 6%-punt en hier is het 8%-punt). De scores van de Groepen 5 en 7 waren statistisch hetzelfde, het verschil ten gunste van de meerkeuzetoets was niet significant verschillend. In het geval van Groep 8 bleek de prestatie op de meerkeuzetoets wel significant beter dan die op het dictee. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat leerlingen in Groep 8 al veel geoefend hebben met meerkeuze-opgaven.

Als een meerkeuzetoets een valide maat oplevert voor spellingvaardigheid zou die hoog moeten correleren met het dictee. Deze correlatie blijkt voor de totale groep laag te zijn. Een correlatie van .54 voor spellingvaardigheidstoetsen is psychometrisch onvoldoende. Dit betekent dat de hoeveelheid gedeelde variantie nog geen 30% bedraagt. Ook de hoogte van deze samenhang is een replicatie van de bevinding uit het onderzoek van Schraven et al. (2010) waarin een kleinere steekproef participeerde. Uit de correlatiecoëfficiënten van de vier onderscheiden groepen blijkt deze met name heel laag te zijn voor de Groepen 4 en 5, en wat acceptabeler in de Groepen 7 en 8.

Geeft een lage correlatie al aan dat de meerkeuzetoets niet dezelfde score oplevert als het dictee voor eenzelfde leerling dan blijkt dat al helemaal uit Tabel 2. Deze tabel laat zien dat in de totale groep van 151 leerlingen slechts 23 leerlingen (15%) een score hadden op de meerkeuzetoets die hetzelfde is als op het dictee. Deze percentages binnen de vier onderscheiden groepen liepen daarin niet sterk uiteen. Zoals ook al bleek bij ons eerste onderzoek in Groep 4 (Schraven et al., 2010) en bij een vervolgstudie in groep 7 (Bosman & Schraven, 2013) moet geconstateerd worden dat de meerkeuzetoets geen valide meting oplevert van het spellingniveau.

Dat de prestaties op de twee toetsen dramatisch uiteen kunnen lopen, wordt aangetoond door de (maximale) individuele verschillen tussen scores op de twee toetsen. Dit was met name zichtbaar in Groep 4. Daar

was een leerling die 92% correct had op het dictee en slechts 24% op de meerkeuzetoets.

Om de globale vergelijking op groepsniveau af te sluiten worden in Tabel 3 de consistentiematen gepresenteerd. De scores op een item uit de meerkeuzetoets en het dictee kunnen consistent genoemd worden in het geval de leerling op de meerkeuzetoets het fout gespelde woord aanstreepte en dat woord vervolgens ook correct spelde op het dictee, en

in het geval de leerling op de meerkeuzetoets het fout gespelde woord *niet* aanstreepte en dat woord dan ook fout spelde op het dictee. Overigens betekent dit niet dat de leerling het woord verkeerd spelde op de wijze zoals Cito dat bedacht heeft in de meerkeuzetoets (zie hieronder). In alle andere gevallen was er een inconsistentie tussen de prestaties op de meerkeuzetoets en het dictee. Uit de cijfers van Tabel 3 blijkt dat 27% (14 + 13) van de scores over de hele groep genomen inconsistent is.

TABEL 1. Overzicht van de gemiddelde goedscores (in %) per groep en hun samenhang

Groep	<i>n</i>	Meerkeuze	Dictee	Vershil	<i>t</i> toets	Correlatie
4	42	81	89	-8	$t(41) = -3.41, p < .001$	$.56, p < .001$
5	47	78	75	+3	$t(46) = 1.90, p = .06$	$.49, p < .001$
7	30	85	82	+3	$t(29) = 1.79, p = .08$	$.72, p < .001$
8	32	79	72	+7	$t(31) = 3.79, p < .001$	$.75, p < .001$
Totaal	151	80	80	0	$t(150) = .57, p = .57$	$.54, p < .001$

TABEL 2. Percentages leerlingen met betere, slechtere of dezelfde prestaties op de meerkeuzetoets als op het dictee

Groep	Meerkeuze beter dan Dictee	Meerkeuze slechter dan Dictee	Meerkeuze gelijk aan Dictee	Maximale verschillen
4	19% (8 ll.)	60% (25 ll.)	21% (9 ll.)	-68% tot +8%
5	53% (25 ll.)	32% (15 ll.)	15% (7 ll.)	-20% tot +36%
7	70% (21 ll.)	20% (6 ll.)	10% (3 ll.)	-20% tot +20%
8	68% (22 ll.)	19% (6 ll.)	13% (4 ll.)	-20% tot +33%
Totaal	50% (76 ll.)	34% (52 ll.)	15% (23 ll.)	-68% tot +36%

TABEL 3. Consistentie tussen de scores op de meerkeuzetoets (MK) en het dictee (in percentages) van het totaal aan de groep aangeboden woorden

Groep	Aantal woorden	Goed MK Goed Dictee	Fout MK Fout Dictee	Goed MK Fout Dictee	Fout MK Goed Dictee
4	1050	74	4	7	15
5	1175	61	8	17	14
7	900	72	5	13	10
8	960	59	9	19	13
Totaal	4085	66	7	14	13

Dit percentage representeert op redelijke wijze de onderscheiden groepsscores. Opnieuw een bevinding die overeenkomt met die van onze eerdere studie (Schraven et al., 2010). Daar was het percentage inconsistente scores 26%.

(In)consistentie op woordniveau

In de Tabellen 4 en 5 worden de percentages correct van elk item uit de meerkeuzetoets en

het dictee gepresenteerd. Gemiddeld genomen, dus over alle woorden, zijn die verschillen klein en voor een aantal woorden liggen de percentages niet erg ver uit elkaar; voor andere woorden liggen die percentages ver uit elkaar. Zo vertoont in M4 het woord FLOT de grootste discrepantie. Het fout gespelde woord werd slechts in 62% van de gevallen aangemerkt als het fout gespelde woord in de meerkeuzetoets. Op het dictee had ech-

TABEL 4. Itemscores (in % correct) op Meerkeuzetoetsen en het Dictees van M4 en M5.

M4	Meerkeuze	Dictee	M5	Meerkeuze	Dictee
swak	74	98	schikkeljaar	77	49
sgherm	83	81	beneden	79	96
zloep	76	98	lawai	96	91
guluk	88	98	igloo	91	79
prooj	88	95	duizent	89	94
aarrecht	76	57	spooken	72	77
hont	86	95	eleboog	70	38
werruk	90	98	pijnlik	91	91
lusju	79	95	ondangs	60	79
flot	62	90	silvergrijs	72	89
zwaaj	95	95	sportas	55	91
klur	95	90	pragtig	77	89
teroost	81	95	leewin	81	81
stangk	83	100	boodschapen	43	45
dwijl	40	55	vantasie	96	77
kor	83	93	konigin	83	68
golluf	79	88	voorzichtig	79	79
sgans	90	93	achste	68	72
deksol	81	88	nieuwsgierig	70	17
leist	90	88	kameelen	83	70
goet	62	83	schuldug	98	94
kwats	86	98	kantor	70	98
bootocht	62	69	gordein	98	89
klangk	88	98	verstant	74	91
poottje	98	90	allebij	79	19
Totaal M4	81	89	Totaal M5	78	75

ter 90% van de leerlingen het woord correct geschreven. Wat M5 betreft springt met name het woord ALLEBIJ eruit; 79% van de

leerlingen streepte dit woord terecht aan als het fout gespelde woord, maar op het dictee had slechts 19% van de leerlingen het woord

TABEL 5. Itemscores (in % correct) op Meerkeuzetoetsen en het Dictees van M7 en M8.

M7	Meerkeuze	Dictee	M8	Meerkeuze	Dictee
weikagent	83	93	contribusie	94	84
reportasje	90	93	clichee	72	59
kompleet	83	73	viezerikken	75	69
alfabetiese	93	100	narsissen	78	66
betrouwbaar	70	97	annoniem	47	78
kontrole	100	97	python	53	56
katedraal	93	97	tvprogramma	97	69
atvies	83	80	tenk	91	97
winares	93	53	financheel	97	69
warmbloedig	83	97	Taksatie	75	59
prosent	93	97	Mariaas	88	94
rop	93	97	secondenwijzer	69	72
fantasties	97	87	intuïtie	59	66
mamoet	67	40	therapie	81	59
plechtigheid	87	73	slechterikken	69	63
benouwd	83	97	gezamenlijk	81	28
reistwafel	73	90	bonetje	87	97
vitriene	83	50	seremonie	59	53
Laraas	93	80	simbool	75	53
maraton	97	97	diplomauitreiking	91	59
verwarmingkje	80	77	termosfles	66	72
raadselachtege	77	77	ijzere	59	97
chocolatje	67	60	kompliment	88	100
lusifer	100	87	s'woensdags	84	59
zwemdiploma	87	97	fleksibel	97	81
De groot	63	53	kavia	88	97
programmaas	97	80	strooie	72	78
noorwegen	73	97	kanoos	97	78
gelegenheit	93	100	poezie	75	78
absoluut	70	53	stopwats	94	72
Totaal M7	85	82	Totaal M8	79	72

correct gespeld. In M7 vertoont het woord WINARES de grootste discrepantie; 93% van de leerlingen uit Groep 7 merkte dit woord aan als het fout gespelde woord, maar op het dictee wist slechts 53% het woord correct op te schrijven. Ten slotte valt in M8 het woord GEZAMELIJK op. In Groep 8 gaf 81% van de leerlingen correct aan dat dit woord fout gespeld is, maar op het dictee wist slechts 28% het woord correct op te schrijven.

Hoewel we hier inderdaad de grootste verschillen tussen de meerkeuzetoets en het dictee hebben besproken en men zou kunnen tegenwerpen dat in veel gevallen de verschillen niet dramatisch groot zijn, is het wel van belang dat men zich realiseert dat het hier niet noodzakelijk dezelfde leerlingen betreft. Dat wil zeggen, als het woord goed aangemerkt is door een bepaalde leerling op de meerkeuzetoets dan wil dat niet zeggen dat dit woord door dezelfde leerling correct wordt geschreven. De mate waarin de individuele spellingen van leerlingen consistent zijn wordt in de volgende paragraaf onderzocht.

(In)consistentie op leerling- en woordniveau

Voor het onderwijs is het van belang dat uit een antwoord van een leerling op de meerkeuzeopgave een juiste conclusie getrokken kan worden over de aan- of afwezige spellingkennis van een leerling. Daarom is de enige relevante consistentiemaat de overeenkomst tussen het antwoord van een leerling op de meerkeuzetoets en het dictee. Daartoe moest bepaald worden of een leerling die een woord niet als fout herkende in de meerkeuzetoets dit woord ook daadwerkelijk fout spelde op het dictee, maar ook of een leerling die het woord inderdaad aanmerkte als incorrect op de meerkeuzetoets, dit woord vervolgens ook correct spelde op het dictee. Tevens zal een leerling die het fout gespelde woord niet opmerkt, de foute spelling zoals door het Cito aangebracht in de meerkeuzetoets moeten produceren op het dictee. Dus, een leerling die SWAK mist in de meerkeuzetoets moet

dan ook SWAK spellen op het dictee. Heeft een leerling het fout gespelde woord wel opgemerkt, dan moet het vanuit diagnostisch oogpunt zo zijn dat de leerling het woord correct spelt op het dictee. Deze leerling moet dan SWAK aangestreept hebben, en dit woord dan vervolgens als ZWAK spellen op het dictee.

In Tabel 6 staat voor elke groep aangegeven hoeveel fouten er door de leerlingen zijn gemaakt op de meerkeuzetoets, dat wil zeggen hoeveel fout gespelde woorden werden gemist. Voor alle leerlingen betrof dit 19.6%, met enige variatie per groep. Kijken we vervolgens hoe vaak eenzelfde leerling deze gemiste woorden onjuist schrijft dan is dat slechts bij 33,5% het geval. Dit betekent dus dat in twee derde van de gevallen (66,5%) dat een woord niet als fout wordt herkend op de meerkeuzetoets, datzelfde woord desondanks correct wordt gespeld op het dictee. Als we ten slotte bij deze fout gespelde woorden berekenen in welke mate daarbij op het dictee dezelfde spelfout wordt gemaakt als opgenomen bij de meerkeuzetoets, dan betreft dat slechts iets meer dan de helft (61.2%) van de gevallen.

Dit betekent, dat een onjuist antwoord op de meerkeuzetoets geen goede indicatie is voor de ontbrekende spellingkennis. Dit wordt bevestigd door de mate waarin op het dictee de door Cito veronderstelde spelfout wordt gemaakt, wanneer op de meerkeuzetoets de spelfout niet is herkend: 20.5% (165 Citofouten op het dictee / 803 niet gevonden fouten in de meerkeuzetoets). Uitsplitst naar groep zijn deze percentages als volgt: 9.4% in Groep 4, 22.1% in Groep 5, 21.3% in Groep 7 en 29.0% in Groep 8.

Uit Tabel 7 blijkt dat 80.3% van de spelfouten in de meerkeuzetoets door de leerlingen werd opgespoord. De groepen vertoonden hierin genomen nauwelijks variatie. Ondanks de correct gevonden spelfouten in de meerkeuzetoets werd vervolgens hetzelfde woord door eenzelfde leerling toch in 17,5% incorrect gespeld. Hiervan bevatte slechts een derde (36,6%) dezelfde spelfout als die van de meerkeuzetoets.

TABEL 6. Relatie tussen niet gevonden fouten op meerkeuzetoets en fouten op het dictee

Groep	Niet gevonden fouten In meerkeuzetoets		die fout gespeld werd op het dictee		waarvan dezelfde fout werd gemaakt als in meerkeuzetoets	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
4	203	19.3	45	22,2	19	42,2
5	258	22.0	94	36,4	57	60,6
7	136	15.1	45	33,1	29	64,4
8	206	21.5	85	41,3	60	70,6
totaal	803	19.6	269	33,5	165	61,2

TABEL 7. Relatie tussen wel gevonden fouten op meerkeuzetoets en fouten op het dictee

Groep	Wel gevonden fouten in meerkeuzetoets		die fout gespeld werd op het dictee		waarvan dezelfde fout werd ge- maakt als in meerkeuzetoets	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
4	847	80.1	68	8.0	17	25.0
5	917	78.0	205	22.4	75	36.6
7	764	84.9	115	15.1	34	29.6
8	754	78.5	185	24.5	84	45.4
totaal	3282	80.3	573	17.5	210	36.6

Uit de Tabellen 6 en 7 blijkt dat de foute spelling zoals bedacht door het Cito dus geen favoriet is bij de leerlingen. Het percentage foute spellingen op het dictee dat overeenkomt met de foute spelling zoals in de meerkeuzetoets, ongeacht of de leerling de fout gevonden heeft in de meerkeuzetoets bedroeg 32% voor Groep 4, 44% voor Groep 5, 39% voor Groep 7 en 53% voor Groep 8. Over alle groepen bedroeg die overeenkomst slechts 44%. Dit betekent dat er een grote discrepantie bestaat tussen de door het Cito veronderstelde spelfouten van leerlingen en de spelfouten die daadwerkelijk gemaakt worden.

Variatie en typen spelfouten

Welke fouten maken leerlingen dan wel? En, hoe groot is de variatie aan spelfouten? Om dit te onderzoeken werd van elk item uit de spellingtoetsen bepaald welke spelfouten er werden gemaakt in het dictee. Deze spel-

fouten geven informatie over de problemen die de leerlingen hebben met het te spellen woord. Uit de informatie in de Bijlage blijkt de enorme diversiteit aan spelfouten. We wijzen voor elke groep op een typisch voorbeeld.

Een woord dat opvalt in Groep 4 is AANRECHT. De spelfout aangebracht door het Cito is AARRECHT. Van de 42 leerlingen streepden 10 leerlingen het woord niet aan in de meerkeuzetoets; van hen spelden 7 leerlingen het woord fout op het dictee, maar geen van hen spelde het woord volgens de foute spelling zoals aangebracht in de meerkeuzetoets. Van de resterende 32 leerlingen die het woord wel hadden aangestreept op de meerkeuzetoets, schreven desondanks 11 leerlingen het woord fout op het dictee. Ook nu kwam geen enkele spelfout overeen met die in de meerkeuzetoets. De 18 spelfouten op het dictee kenden 9 verschillende variaties, waarvan de spelling AANREGT het meeste voorkwam, namelijk 8 keer.

In Groep 5 valt het woord ALLEBEI op. De spelfout aangebracht door het Cito is ALLEBIJ. Van de 47 leerlingen ontdekten 10 van hen deze foute spelling niet bij de meerkeuze en schreven alle 10 leerlingen het woord fout zoals die voorkomt in de meerkeuzetoets. Van de resterende 37 leerlingen die het woord wel hadden aangemerkt als fout op de meerkeuzetoets, schreven desondanks 30 leerlingen dit woord fout op het dictee; hiervan spelden 17 leerlingen het woord volgens de foute spelling zoals aangebracht in de meerkeuzetoets; de andere spelfouten die voorkwamen waren 2 keer ALEBEI en 11 keer ALEBIJ.

In Groep 7 was de kampioen van de inconsistentie het woord WINNARES. De spelfout aangebracht door het Cito is WINARES. Van de 30 leerlingen ontdekten slechts 2 leerlingen deze foute spelling niet; een van hen spelde het woord ook fout op het dictee en die spelling was overeenkomstig die van de meerkeuzetoets. Van de resterende 28 leerlingen die het woord wel hadden aangemerkt als fout op de meerkeuzetoets, schreven desondanks 13 leerlingen dit woord fout op het dictee; waarvan 3 leerlingen het woord volgens de foute spelwijze van het Cito hadden geschreven, de andere 10 leerlingen produceerden vier verschillende soorten spelfouten, met de spelling WINNAARES als de winnaar; 6 leerlingen maakten deze spelfout.

Een woord dat opvalt in Groep 8 is THERMOSFLES. De spelfout aangebracht door het Cito is TERMOSFLES. Van de 32 leerlingen ontdekten 11 leerlingen deze foute spelling niet in de meerkeuzetoets. Hiervan spelden er echter slechts 3 het woord daadwerkelijk fout op het dictee, waarvan slechts één op de wijze zoals in de meerkeuzetoets. Van de overige 21 leerlingen die het woord wel correct hadden aangemerkt als fout, spelden desondanks 6 leerlingen het woord verkeerd op het dictee, waarbij iedere leerling een unieke spelfout produceerde; een daarvan was de spelfout zoals het Cito die in de meerkeuzetoets heeft aangebracht.

De voorbeelden die hierboven besproken zijn, vormen slechts het topje van de spreekwoordelijke ijsberg. De feiten die gepresenteerd worden in de Bijlage laten overtuigend zien dat een gemiste spellingfout op de meerkeuzetoets geen voorspellende waarde heeft voor de prestaties op het dictee. Ook een correct gevonden spelfout op de meerkeuzetoets is geen garantie dat de leerlingen het woord ook daadwerkelijk kunnen spellen. Bovendien blijkt dat de veronderstelde moeilijkheid in de woorden van de meerkeuzetoets allerminst de meest voorkomende spelfout is die leerlingen maken. Sterker nog, de variëteit aan spelfouten laat zien dat leerkrachten die zich uitsluitend verlaten op de meerkeuzetoets volstrekt verkeerde conclusies trekken over het type spellingprobleem dat een leerling heeft. Hiermee wordt de bewering van het Cito dat de meerkeuzevorm van de spellingtoets gebruikt kan worden via 'de omgekeerde bewijsvoering' nogmaals weerlegd.

Conclusie

Een oppervlakkige vergelijking van de spellingprestaties op een meerkeuzetoets en een dictee van leerlingen in het regulier onderwijs zou de naïeve onderzoeker tot de conclusie kunnen brengen dat er een behoorlijke overlap zit tussen de beide toetsvormen. In onze eerste analyse lieten we zien dat de score op de meerkeuzetoets sterk overeen lijkt te komen met die van het dictee (over de gehele groep genomen zelfs hetzelfde zijn, namelijk op beide toetsen 80% correct).

Dat een dergelijke conclusie voorbarig en uiteindelijk zelfs helemaal fout blijkt te zijn, wordt al snel duidelijk als de individuele verschillen van leerlingen bekeken worden. Er blijken nogal wat leerlingen te zijn bij wie een grote discrepantie bestaat tussen de prestaties op de meerkeuzetoets en het dictee. Aan het argument dat deze verschillen uitmidde-len wanneer de totale groep in ogenschouw wordt genomen, heeft een leerkracht niets, omdat de toets bedoeld is om individuele prestaties te meten. Een andere aanwijzing

dat de relatie tussen de meerkeuzetoets en het dictee minder sterk is dan gehoopt, werd geleverd door de beperkte hoogte van de correlatiecoëfficiënten. Het feit dat meer dan een kwart van de spellingen inconsistent bleek te zijn, was de volgende aanwijzing dat de overlap tussen de meerkeuzetoets en het dictee betrekkelijk is.

De meest overtuigende analyses werden geleverd door de inconsistenties op individueel niveau te bekijken. Van het totaal aantal foute spellingen dat niet werd gevonden op de meerkeuzetoets werd slechts 33% fout gespeld op het dictee. Hiervan bevatte iets meer dan de helft de spelfout die in de meerkeuzetoets voorkwam. Van het totaal gevonden onjuiste spellingen op de meerkeuzetoets werd toch nog 17% fout geschreven op het dictee, waarvan slechts een derde kwam overeen met de fout uit de meerkeuzetoets.

De veronderstelling van het Cito dat de meerkeuzetoets een valide manier is om de spellingkennis van leerlingen te meten, blijkt opnieuw onjuist. De overeenstemming tussen de gemaakte fouten op het dictee en de fout zoals aangebracht in de meerkeuzetoets bedraagt slechts 44%. Niet alleen is de meerderheid van het aantal spelfouten ongelijk aan die van de meerkeuzetoets, er is bovendien een enorme variatie aan spelfouten..

Opnieuw zien we dezelfde resultaten als in eerdere studies, nu met een grotere onderzoeksgroep, meerdere leeftijdsgroepen, een andere locatie en een ander tijdstip. Het verschil in scores en gemaakte fouten tussen de meerkeuze en het dictee ligt dus niet aan, tijdstip, locatie, omvang en kenmerken van de onderzoeksgroep, maar aan de vorm: de meerkeuze. Het meerkeuzedeel van de Cito-spellingtoets is dus niet valide, diagnostisch onbruikbaar en didactisch nutteloos.

Noot

- 1 Wij danken de leerlingen en leerkrachten van de Violen school te Hilversum voor hun medewerking aan dit onderzoek. Bovendien zijn wij mevrouw L. Peters, intern begeleider van de Violen school veel dank verschuldigd. Zonder haar inzet en organisatietalent had dit onderzoek niet plaats kunnen vinden. Ten slotte willen we Ben Schraven bedanken voor zijn nauwgezette lezing van en het heldere commentaar op een eerdere versie van dit manuscript.

Geraadpleegde literatuur

- Bosman A.M.T., Schraven, J.L.M., & van Eekhout, T. (2010). De Cito-spellingtoets: onze bezwaren nader toegelicht. Een reactie op 'Kritiek op toetsen spelling steunt op losse gronden'. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 49, 418-427.
- Bosman A.M.T., & Schraven, J.L.M. (2013). Cito-spellingtoets schaadt het spellingonderwijs. *Basisschoolmanagement*, 01, 4-8.
- Schraven, B. (2013). De validiteit van de Cito-spellingtoets gefalsificeerd. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 52, 459-475.
- Schraven, J.L.M., Bosman, A.M.T., & van Eekhout, T. (2010). De nieuwe Cito-spellingtoets ter discussie. *Tijdschrift voor Orthopedagogiek (O en A)*, 49, 75-86.
- Wijs, A. de (2010). Kritiek op toetsen spelling steunt op losse gronden. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 49, 374-381.

Bijlage

Aantallen fouten op de meerkeuzetoets en spelfouten op het dictee van leerlingen uit Groep 4.

nr	Item	Fout <i>niet</i> gevonden in de meerkeuzetoets			Fout <i>wel</i> gevonden in de meerkeuzetoets		
		Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)	Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)
1	swak	11	0	-	31	1	zwaak
2	sgherm	7	1	scherem	35	6	schem, scherem (4), schern
3	zloep	10	1	sloek	32	0	-
4	guluk	5	0	-	37	1	geleuk
5	prooj	5	0	-	37	2	pooi, proj
6	aarrecht	10	7	aanrcht, aanregt (4), anregt, aregt	32	11	aanregt (4), anregt (2), aanrescht, aanricht, aanscecht, anrecht, aanreht
7	hont	6	2	hont (2)	36	0	-
8	werruk	4	0	-	38	1	werek
9	lusju	9	1	lusie	33	1	loesje
10	flot	16	1	flot	26	3	flot (2) , wlot
11	zwaaj	2	1	zwei	40	1	swaai
12	klur	2	0	-	40	4	klur , keur (2), kluur
13	teroost	8	1	troosd	34	1	trost
14	stangk	7	0	-	35	0	-
15	dwijl	25	12	dwijl (5) , drijl, dwel (5), dwiel	17	7	dwijl (4) , deil, dwel (2)
16	kor	7	0	-	35	3	kooir, kor , poor
17	golluf	9	2	glf, golv	33	3	gof, golv (2)
18	sgans	4	0	-	38	3	sgans , schaans, schons
19	deksol	8	2	deksol (2)	34	3	deksol (2) , deksel
20	leist	4	1	leist	38	4	leist (4)
21	goet	16	6	goet (6)	26	1	goet
22	kwats	6	1	kwest	36	0	-
23	bootocht	16	6	bootocht (2) , bootogt (2), bootogt (2)	26	7	bood togt, bootogt (2), boot tocht, bootogt (2)
24	klangk	5	0	-	37	1	klangk
25	poottje	1	0	-	41	4	potje (4)

Aantallen fouten op de meerkeuzetoets en spelfouten op het dictee van leerlingen uit Groep 5.

nr	Item	Fout <i>niet</i> gevonden in de meerkeuzetoets			Fout <i>wel</i> gevonden in de meerkeuzetoets		
		Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)	Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)
1	schikkeljaar	11	9	schikkeljaar , schrikeljaar (8)	36	15	schikkeljaar , schrikel, schrikeljaar (12), schrikoljaar
2	benneden	10	1	benedden	37	1	benedden
3	lawai	2	0	-	45	4	laawaai, lavaai, lawei, lewaai
4	igloo	4	2	igloo (2)	43	8	igloo (3) , ichlo (2), ieglo, ighlo, yglo
5	duizent	5	0	-	42	3	duizent , tuizend, duinzend
6	spooken	13	5	spooken (5)	34	6	spooken (5) , spokken
7	eleboog	14	11	eleboog (8) , elenboog (3)	33	18	eleboog (15) , elenboog (2), ellenboog
8	pijnlik	4	0	-	43	4	peijnlijk (3), pijnlek
9	ondangs	19	6	ondangs (4) , ondangst, ongdanks	28	4	ondangs (2) , ondans, omdanks
10	silvergrijs	13	2	silvergrijs , zilfergrijs	34	3	silvergrijs , zilfergrijs, zilfergreis
11	sportas	21	1	sportas	26	3	sportas (3)
12	pragtig	11	1	pragtig	36	4	pragtig , prachtech, prachtich, pragtich
13	leewin	9	3	leewin (2) , leeuwwin	38	6	leewin , leewwin, leehwin, leeuwwin (3)
14	boodschappen	27	16	boodschappen (11) , boodschappen (5)	20	10	boodschappen (3) , boodschappen, boodschappen (5), boodschap
15	vantasia	2	1	fantacie	45	10	vantasia , fantaci (2), fantasi (5), fantazie (3)
16	konigin	8	2	koninging, koningjin	39	13	konigin (2) , konening, koninging (3), koningjin (2), koningjing, kongin, koning(2), koniging
17	voorzichtig	10	2	voorichtig, voorsichtig	37	8	voorigtig, voorsichtig, voorzichtig, voorzichtig (2), vorsichtig, vorzichtig
18	achste	15	6	achste (6)	32	7	achste (7)

19	nieuwsgierig	14	12	nieuwschierig (7), nieuwschirig, nieuwsgirig, nieuwsrierig, nieuwschierig, nieuwsgiereg	33	27	nieuwschierig, nieuwschierig (17), nieuwschirig (3), nieuwsrig, nieuwsschierig, nieuwschierig, nieuwschirig, nieuwschrig
20	kameelen	8	3	kameelen (3)	39	11	kameelen (4), kameellen, kamellen (4), kamelen (2)
21	schuldug	1	0	-	46	3	scheuldig (2), schildig
22	kantor	14	1	kantor	33	0	-
23	gordein	1	0	-	46	5	goordijn (4), grdijn
24	verstant	12	2	verstant (2)	35	2	verstant (2)
25	allebij	10	8	allebij (8)	37	30	allebij (17), alebei (2), alebij (11)

Aantallen fouten op de meerkeuzetoets en spelfouten op het dictee van leerlingen uit Groep 7.

nr	Item	Fout <i>niet</i> gevonden in de meerkeuzetoets			Fout <i>wel</i> gevonden in de meerkeuzetoets		
		Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)	Aantal	Dictee-fout	Foute spelling(en)
1	weikagent	5	1	weikachent	25	1	wijkagend
2	repor-tasje	3	0	-	27	2	reportasje, repotage
3	kompleet	5	3	kompleet (3)	25	5	kompleet (4), konpleet
4	alfabe-tiese	2	0	-	28	0	-
5	betrouwbaar	9	1	betrouwbaar	21	0	-
6	kontrole	0	0	-	30	1	kontrole
7	katedraal	2	0	-	28	1	katedraal
8	atvies	5	3	atvies (3)	25	3	atvies (3)
9	winares	2	1	winares	28	13	winares (4), winaares, winaarres, winnaares (6) winnerres
10	warmbloedug	5	0	-	25	1	waarmbloedeg
11	prosent	2	0	-	28	1	prosent
12	rop	2	1	rop	28	0	-
13	fantasties	1	0	-	29	4	fantasties (2), fantasie's, vantastisch'

14	mamoet	10	10	mamoet (9), mamoed	20	8	mamoet (7), mamoed,
15	plechtig- heit	4	2	plegtigheid (2)	26	6	plectegheid, plegtigheid (4), pletigheid
16	benouwd	5	0	-	25	1	benauwt
17	reistwafel	8	1	reistwafel	22	2	reistwafel , reistwavel
18	vitriene	5	3	fitrine (2), viitrine	25	12	fietrine, fietrine, fitriene, fitrine (8), vitrinne
19	Laraas	2	0	-	28	6	Laraas , Laara's, lara's (2), Laras, Lira'1s
20	maraton	1	0	-	29	1	marothon
21	verwar- mingkje	6	1	varwarmikje	24	6	verwarmingkje (4), verwor- minkje, verwarmikje
22	raadsel- achtege	7	1	raatselachtige	23	6	raadselagtige, raatsel- achtig, raatselachtige, radselachtig, raselachtige, ratselachtig
23	choco- latje	10	6	chocolatje (5), cocolatje	20	6	chocolatje (2), chocolaad- je, chocoladje, chokolaatje, schocolaatje,
24	lusifer	0	0	-	30	4	luchifer, luciever, luciver (2)
25	zwem- dieploma	4	0	-	26	1	zwemdiplomma
26	De groot	11	6	De groot (2), de Groot (2), de groot (2)	19	8	de Groot (8)
27	program- maas	1	0	-	29	6	progamma's (2), progra- ma's (4)
28	noorwe- gen	8	0	-	22	1	Noorwege
29	gelegen- heit	2	0	-	28	0	-
30	apsoluut	9	5	apsoluut (3), apsolut, apsoluud	21	9	apsoluut (4), absolut (2), absoluud (2), absolud

Aantallen fouten op de meerkeuzetoets en spelfouten op het dictee van leerlingen uit Groep 8.

		Fout <i>niet</i> gevonden in de meerkeu- zetoets			Fout <i>wel</i> gevonden in de meerkeuzetoets		
nr	Item	Aantal	Dictee- fout	Foute spelling(en)	Aantal	Dictee- fout	Foute spelling(en)
1	contribu- sie	2	0	-	30	5	Contributie, contributsie (2), condriduktie, contrie- butie

2	clichee	9	4	clichee , clic, clich, cliche	23	9	clichee , clic, clicee (2), cliche, clig, clishee, klis-hée, lichee
3	viezerikken	8	5	viezerikken (5)	24	6	viezerikken (6)
4	narsissen	7	2	narsissen (2)	25	9	narsissen (7), narcisen, narsiccen
5	annoniem	17	5	annoniem (5)	15	2	annoniem (2)
6	pithon	15	9	pithon , phyton, pieton, piton (6)	17	5	pithon (2), piton (2), pyhton
7	tvpro-gramma	1	1	tvprogramma	31	10	tvprogramma (4), tv-programma, tv-progamma, tv-programma (4),
8	tenk	1	0	-	31	1	thank
9	financheel	1	1	financeel	31	9	financheel (2), financeel, financheel (2), financiëel, finansieel, vinancheel, vinancieel
10	Taksatie	8	2	taksatie (2)	24	11	taksatie (5), tacksatie, tacsatie, takatie, taxatie, taxcatie, taxsatie
11	Mariaas	1	0	-	31	2	Mariaas (2)
12	seconden-wijzer	10	5	secondenwijzer (5)	22	4	secondenwijzer , seconde wijzer (3)
13	intuïtie	13	6	intuïtie (2), intuwtie (3), intuwtisi	19	5	intuïtie (4), ituutitie
14	therapie	6	4	therapie (4)	26	9	therapie (6), therapij, therapie (2)
15	slechterikken	10	7	slechterikken (6), slechtenriken	22	5	slechterikken (4), slechtenriken
16	gezamenlijk	6	6	gezamenlijk (6)	26	17	gezamenlijk (15), gesamenlijk, gezaamenlijk,
17	bonetje	4	0	-	28	1	bonnentje
18	seremonie	13	9	seremonie (7), ceramonie, cheremonie	19	6	seremonie (6)
19	simbool	8	3	simbool (3)	24	12	simbool (8), cimbol, siem-bol, simbol, symbol
20	diplo-mautreiking	3	1	diplomautrijking	29	12	diplomautreiking , diploma uitreiking (2), diploma-uitrijking (6), diplomautrijking (3)
21	termosfles	11	3	termosfles , thermofles, therosfles	21	6	termosfles , termhosfles, termos-fles, thermos, thermos fles, thermos-fles
22	ijzere	13	1	ijzere	19	0	-

23	kompliment	4	0	-	28	0	-
24	s'woensdags	5	4	s'woensdags (4)	27	9	s'woensdags (3), 's woensdag, s woensdag, s Woensdags, s'woensdag, swoensdags (2)
25	fleksibel	1	0	-	31	6	fleksibel , flekibel, fleksibel (2), flexiebel, vleksibel
26	kavia	4	0	-	28	1	kavia
27	strooie	9	2	strooie , strooiën	23	5	strooie (5)
28	kanoos	1	0	-	31	7	kanoos (2), canno's, cano's, canoe's, canoos, kanoo's
29	poezie	8	3	poezie (3)	24	4	poez, poezie, poëzie, poëzië
30	stopwats	2	2	stop-watch, stopwhats	30	7	stop watch, stop-watch (2), stopwast, stopwaths, stopwatsh, stopwhats

(advertisement)

N. van Oudenhoven & R.J. van Oudenhoven

Culturised Early Childhood Development

The Well-being and Healthy Development of Young Boys and Girls

Garant – ISBN 9789044131833

179 pp – € 22,-

This book argues that the worldwide trend of turning children into 'early learners' at ever younger ages is detrimental to their well-being and healthy development. Instead, ECD – Early Childhood Education efforts should foremost be a 'culturising' endeavour.

Culturised ECD is here seen as an enjoyable and wholesome process that challenges and engages children. It fosters their curiosity and eagerness to be active and to explore, enables them to use their faculties, talents and skills, and contributes to their development as well-rounded persons since it helps them in valuing, searching for, finding, contributing to and creating beauty and meaning in life as well as appreciating the connectedness of things organic and inorganic. It also engenders children with hope and "the audacious attempt to galvanize and energize, to inspire and to invigorate world-weary people". It is the totality of those activities that enables young boys and girls to participate in things that are meaningful, pleasing and good. It recognises that ECD is all-encompassing and should therefore be much more than providing children with 'schooling'.